

København, 28. april 2020 – opdateret 3.11.2020

Kommentarer til rapport fra Klimapartnerskabet for Fødevarer- og Landbrugssektoren

OVERORDNET GREENPEACE-KOMMENTAR

Fødevarer- og landbrugssektoren siger, at man er klar til at løfte udfordringen og gøre Danmark til et foregangsland i klimaindsatsen. Men udspillet fra Klimapartnerskabet for Fødevarer- og Landbrugssektoren¹ illustrerer, at politikerne bliver nødt til at stille langt større krav om omstilling, end erhvervet selv forestiller sig, at de skal igennem for at yde det nødvendige bidrag til at indfri 70-procentsmålet.

Partnerskabet misser desværre muligheden for at tage et opgør med status quo og Danmarks intensive animalske produktion, som ikke alene belaster klimaet men også natur, miljø, biodiversitet, grundvand og indre farvande samt naboers helbred.

Danmark er det mest opdyrkede land i Europa, og vi bruger i dag omkring halvdelen af Danmarks landareal – svarende til 80 pct. af landbrugsarealet – til at dyrke dyrefoder. Vi savner, at partnerskabet udviser lederskab og får taget hul på en markant reduktion i den alt for store animalske produktion og for alvor understøtter omstillingen til en mere plantebaseret fødevarerproduktion.

Rapporten inkluderer en række klimatiltag under landbrug og lulucf, som retteligt skal konteres i andre sektorer. Dermed misinformerer partnerskabet om størrelsen af det reelle reduktionsbidrag fra landbrugs- og lulucf-sektoren.

Det er bemærkelsesværdigt og positivt, at partnerskabet nu anerkender, at en reduktion i drivhusgasudledningerne fra især kød- og mejeriproduktionen også er en god forretning for det globale klima.

Danmark har verdens højeste produktion af kød per indbygger. Vores køer og svin står alene for 26 procent af Danmarks samlede udslip af drivhusgasser. Hele landbrugssektoren (inklusive lulucf) stod i 2018 for godt 31% af det samlede udslip.²

Ofte har landbruget argumenteret med, at vi skal fortsætte den store animalske produktion af hensyn til det globale klimaregnskab, fordi en reduceret dansk produktion blot vil blive overtaget af andre lande, der producerer knap så klimaeffektivt, som vi gør. Men nu anerkender partnerskabet De Økonomiske Vismænds tal om lækage, der viser, at en

¹ <https://kefm.dk/media/13017/klimapartnerskab-for-fodevarer-og-landbrugssektoren-final.pdf>

² <https://www.greenpeace.org/denmark/vi-arbejder-med/klima/landbrugets-og-heraf-den-animalske-produktions-andel-af-det-samlede-danske-udslip-i-2018/>

Njalsgade 21G, 2.sal
151 64
2300 København S
Tel +45 33 93 53 44
www.greenpeace.dk
info.dk@greenpeace.org

Käenkuja 3 AB
00500 Helsinki
Tel +35 8 9 698 63 17
www.greenpeace.fi
info.fi@greenpeace.org

Sandakerveien 24 C, E1
Pb. 33 Torshov, 0412 Oslo
Tel +47 22 20 51 01
www.greenpeace.no
info.no@greenpeace.org

Rosenlundsgatan 29B, Box
104 65 Stockholm
Tel +46 8 702 70 70
www.greenpeace.se
info.se@greenpeace.org

reduceret dansk udledning fra landbruget også vil gavne det globale klima med mellem 25 og 73%.³

Men det er dybt kritisabelt, at partnerskabet i sit udspil ikke drager den naturlige og nødvendige konsekvens heraf og åbner op for, at vi rent faktisk skal reducere den animalske produktion i Danmark, ikke blot fortsætte *business as usual* med en endnu højere effektivitet.

Greenpeace finder det uansvarligt, at den gennemgående tilgang i sektorudspillet er, at staten – fællesskabet – skal finansiere reduktionerne gennem tilskudsordninger og statsfinansieret forskning. Opgaven for partnerskabet var at anvise, hvordan erhvervet kan bidrage til reduktioner, som skal gøre os i stand til at nå 70-procentsmålet. I stedet får vi i høj grad en ønskeliste fra erhvervet, som samfundet skal betale det meste af.

Vi savner reelle reduktionstiltag til en markant reduktion i kød- og mejeriproduktionen – det er det eneste udover udtag af lavbundsjord og skovrejsning, der for alvor batter noget.

Der er dog også gode forslag at fremhæve – fremme af plantebaserede fødevarer, tiltag mod madspild, bedre affaldssortering og genanvendelse, som dog kun i ringe grad bidrager til opfyldelse af 70-procentsmålet.

UDDYBENDE KOMMENTARER

Overdreven reduktion: Landbruget reducerer ikke med 62% i forhold til 1990

"Hvis regeringen og Folketinget følger vores 22 anbefalinger, vil klimapartnerskabet kunne reducere sektorens udledninger med ikke færre end 62% i 2030 eller 12.6 mio. tons."⁴

Partnerskabet hævder, at de med deres 22 reduktionstiltag reducerer sektorens udledninger med 12,6 mio. tons CO₂ækv i 2030 svarende til en reduktion på 62% i forhold til sektorens udslip i 1990 på 20,5 mio. tons CO₂ækv – og med 72% med inkludering af et skønnet og meget usikkert reduktionspotentiale gennem forskning og udvikling.

Men partnerskabet inkluderer i sektoren aktiviteter i fødevarersektoren og energiforbrug, som ikke normalt indgår i landbrugets udslip. Partnerskabet forsøger med andre ord at puste landbrugets udslip og reduktionstiltag op ved – udover at inkludere lulucf fra arealer og skov – at inddrage bidrag fra vind, solceller og biogas, som ikke kan tilskrives landbruget, men hører til i energisektoren.

"De udvalgte klimatiltag i landbrugskategorien bidrager med ca. 9,5 mio. ton CO₂-ækvivalenter i 2030 (Tabel 8.2). Effekten hentes i særlig grad i 'Udtagning af kulstofrige lavbundsjord' og 'Udbredelse af vedvarende energi til energiproduktion i landbruget'. Sidstnævnte omfatter energiproduktion baseret på sol og vind på landbrugsjord, der tages ud af drift, og omfatter energiproduktionen fra biogas mv. Tiltagene vil have effekt i energisektoren, men bidraget er medtaget her, da det er fødevarer- og landbrugssektoren, som er forudsætningen for bidraget."

3

https://dors.dk/files/media/rapporter/2019/m19/Kapitel_2/m19_kap_ii_laekage_af_drivhusgasudledning_og_dansk_klimapolitik.pdf

⁴ "24 anbefalinger", side 5 [file:///C:/Users/thaaland/Downloads/24LF-Klimapartnerskaber-pub-FINAL-V2-B-WEB-2020-03-20-02%20\(5\).pdf](file:///C:/Users/thaaland/Downloads/24LF-Klimapartnerskaber-pub-FINAL-V2-B-WEB-2020-03-20-02%20(5).pdf)

Tiltagene oplyst i tabel 8.2 – med overskriften ”*klimatiltag - landbrug*” – siges at levere reduktioner på ca. 9,5 mio. tons CO2ækv. Men 4,36 mio. tons CO2 heraf, altså næsten halvdelen, hører til i energisektoren og ikke landbruget.

Selv om COWI i deres bilagsnotat klart redegør for, hvad der kan – og hvad der ikke kan – tilskrives landbrugssektoren (inklusive fødevarersektoren), så angives i rapporten oppustede tal, eksempelvis i de to oversigtsskemaer i ”24 anbefalinger” på henholdsvis siderne 16 og 17-30.

Greenwashing

Denne form for greenwashing burde partnerskabet holde sig fra. Som Jørgen E. Olesen – medlem af partnerskabet – har udtalt i forbindelse med kritik af ”Naturmælk”:

”Man kan ikke kalde noget for klimaneutralt landbrug, fordi man stiller en vindmølle op. Det har ikke noget med selve landbrugsproduktionen at gøre,” siger Jørgen E. Olesen og definerer greenwashing: *”Det er, når man forsøger at gøre ting grønnere, end de er, og det er det, de gør her”*⁵. Og det er, hvad partnerskabet gør i deres rapport!

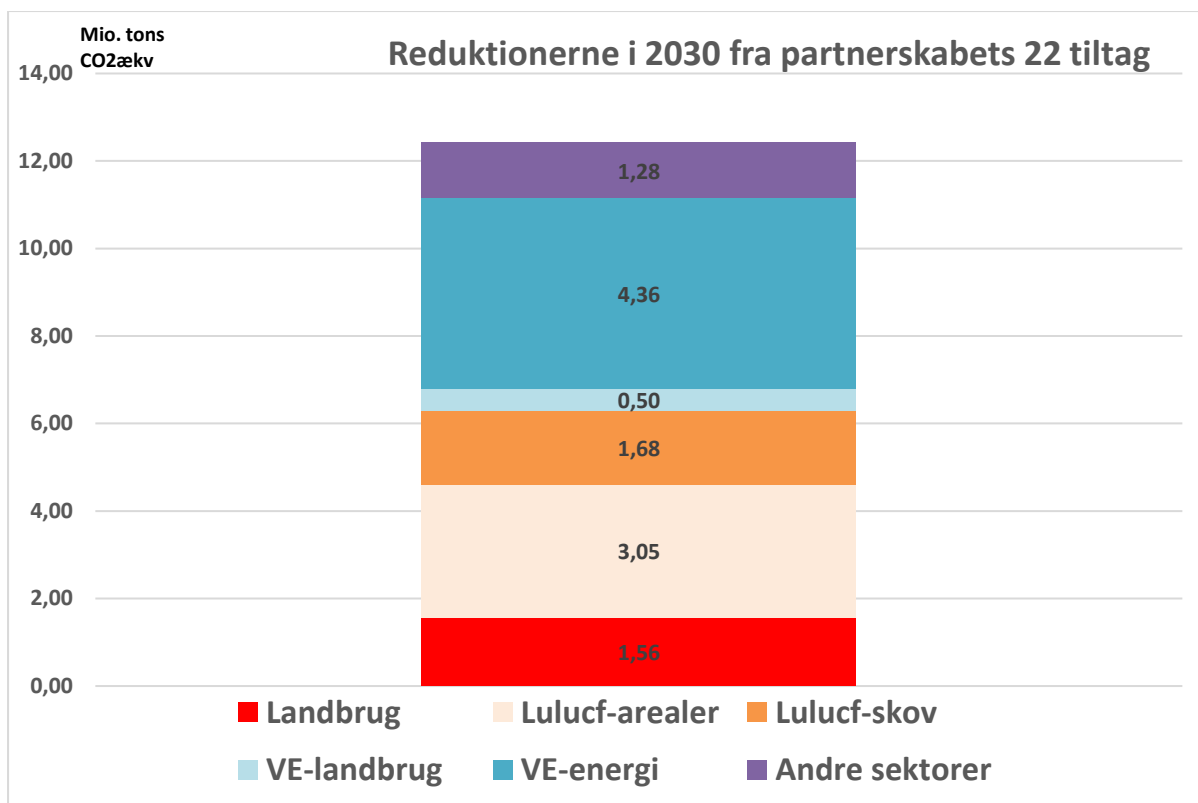
Landbrugets forslag til reduktioner er reelt langt fra 70-procentsmålet

Vi har omklassificeret partnerskabets 22 tiltag og fordelt tiltagene i følgende sektorer: **landbrugssektoren, lulucf-arealer, lulucf-skov, den del af VE-tiltaget, der kan – men normalt ikke – tilskrives landbrugssektoren**, de dele af biogas- og VE-reduktionerne, der retteligt hører under **energiesektoren**. Endelige er der **andre tiltag**, som ikke hører under landbrug + lulucf sektorerne eller som ikke bidrager til opfyldelsen af 70%-målet.

Hertil kommer ”forskning og udvikling (tiltag 23 og 24), som hævdes at ville kunne reducere med samlet 2,15 mio. tons CO2ækv, hvor kun ”stoffet X”, hvis det materialiserer sig, har et direkte – og i givet fald – større reduktionspotentiale i landbruget.

Partnerskabets 24 reduktionstiltag Mio. tons CO2ækv	Reduktioner i 2030
Landbrug	1,561
Lulucf-arealer	3,052
Landbrug + lulucf-arealer	4,613
Lulucf-skov	1,677
Landbrug + lulucf	6,29
VE i landbruget	0,5
VE i Energi-sektoren	4,358
Andre tiltag (akvakultur, forarbejdning, samfundet)	1,275
22 tiltag i alt	12,433
Forskning og udvikling	2,15
24 tiltag i alt	14,583

⁵ <https://landbrugsavisen.dk/eksperter-enige-i-kritik-af-klimamælk-findes-ikke-i-virkeligheden>

Det fremgår, at partnerskabets foreslåede reduktioner i landbruget udgør 1,56 mio. tons CO2ækv i 2030 – eller kun 12,6% – af den samlede reduktion for tiltagene 1-22 på 12,43 mio. tons CO2ækv.

Landbrugets udslip var i 1990 13,1 mio. tons CO2ækv (eksklusive lulucf). Dette udslip blev – primært på grund af tiltag i vandmiljøplanerne – nedbragt til 11,1 mio. tons CO2ækv i 2018, og udslippet vil ifølge Energistyrelsens basisfremskrivning 2020 uden nye tiltag nå ned på 10,8 mio. tons CO2ækv i 2030. Med partnerskabets reduktion for landbruget (uden lulucf) på 1,56 mio. tons vil udslippet i 2030 blive 9,25 mio. tons. Det er i forhold til 1990 kun en reduktion på 29,2% – langt fra de 62%.

Hvis det var partnerskabets ambition at reducere udslippet fra landbruget (eksklusive lulucf) med 62% i 2030 i forhold til 1990, så skal landbruget hoste op med en reduktion på 5,8 mio. tons CO2ækv i 2030 – altså 3,7 gange mere end de foreslåede 1,56 mio. tons CO2ækv.

Kun ved at inddrage reduktioner i lulucf-sektoren (arealer og skov) på 4,7 mio. tons CO2ækv, når man en reduktion på 6,29 mio. tons CO2ækv for landbrug + lulucf. Det vil i forhold til 1990 lede til en reduktion på 53%.

Partnerskabet forsøger at puste landbrugssektorens reduktionsevne og -vilje op ved at inddrage tiltag, som reelt ikke er landbrugssektorens bidrag til opfyldelse af 70-procentsmålet.

Det er yderst kritisabelt og må ses som et noget krampagtigt forsøg på at skjule, at man reelt ønsker at undgå ethvert tiltag, der indebærer en reduktion af den animalske produktion.

Tværtimod så indgår der en antaget stigning i antallet af malkekøer til 2030 – fra 570.000 i 2017 til 629.000 i 2030. En stigning på 10,4%.

For produktion af smågrise og slagtesvin er antaget en svag stigning fra henholdsvis 32,27 mio. og 18,55 mio. i 2017 til 32,88 mio. og 18,82 mio i 2030 – altså en lille stigning på henholdsvis 1,9% og 1,5%.⁶

Fejl i beregningerne for CO₂-optaget fra skov

I partnerskabets rapport har man for klimatiltag 16 "Øget skovrejsning og skovproduktion" angivet:

"Når træerne vokser i de nye skove, vil de årligt gennem fotosyntesen binde CO₂ i træerne. I 2030 vil de binde 378.000 tons – heraf 312.000 tons fra hurtigtvoksende skov og 66.000 fra blandet løvskov. Derudover vil øget dansk skovproduktion og forarbejdning i danske træindustrier til træprodukter medføre en reduktion af forbruget af fossil energi i forbindelse med kørsel på marker. Denne reduktion anslås til 22.000 tons CO₂ i 2030.

Øget anvendelse af ammetræer i eksisterende skove vil derudover medføre en vækst i kulstofbindingen på i alt 1.286.000 tons CO₂ i 2030.

Samlet giver det en CO₂-reduktion på 1.687.000 tons i 2030. Investeringen har på grund af træernes lange omdriftstid en endnu større langsigtet klimaeffekt. Den anslås at udgøre over 800.000 tons i 2050. Øget anvendelse af ammetræer vurderes at have et potentiale på lidt mere end 10 mio. tons i 2050."⁷

Det angivne reduktionsbidrag (CO₂-optag) på 1,286 mio. tons for plantning af ammetræer i eksisterende skov på 1,686 mio. tons CO₂ forekom at være alt for stort.

Da COWI af partnerskabet er bedt om at gennemregne og validere alle beregninger i rapporten vedrørende klimaeffekt og økonomiske effekter af de foreslåede tiltag, kontaktede Greenpeace dem for at få det afklaret.

COWI erkendte, at der var lavet en fejl, og at CO₂-optaget fra plantning af ammetræer i eksisterende skov ikke var 1,286, men 0,129 mio. tons CO₂ – altså 10 gange mindre. Men de meddelte samtidig, at man i samarbejde med partnerskabet havde lavet et nyt klimatiltag 16, som betyder, at det samlede CO₂-optag bliver praktisk talt det samme.

I stedet for at skovrejsning med 5.600 ha hvert år i perioden 2021-30 – til 56.000 ha i 2030 – vil man skovrejsning på 56.000 ha i de næste 7 år, anvende flere hurtigtvoksende træer og gøre CO₂-bindingen afhængig af tid i stedet for simple gennemsnit.

CO ₂ -optag fra klimatiltag 16 Mio. tons CO ₂	Fejlagtigt i rapporten	Korrigeret for fejl	Nyt tiltag 16
Skovrejsning 5600 ha/år til 2030	0,4004	0,4004	1,362
Ammetræer i eksisterende skov	1,2863	0,1286	0,3151
I alt	1,6877	0,529	1,6771

Det er pinligt at fejlberegne og overvurdere dette tiltags CO₂-optag med næsten 1,2 mio. tons CO₂, og man må undre sig over, at ingen i partnerskabet eller COWI har opdaget denne store fejl inden offentliggørelsen af rapporten.

⁶ Og der er ikke lagt op til mindre intensivning og mere økologi i forhold til husdyrbruget: "For malkekøer forventes en stigning i andelen af dyr opstaldet i sengestalde, hvor 88 % er opstaldet i 2017 stigende til 99 % i 2030. For kvierne forventes en lignende tendens, så ca. 75 % er opstaldet i sengestalde og ca. 25 % i dybstrøelsesstalde i 2030. For slagtesvin og smågrise er ca. 95 % opstaldet i stalde med drænet eller delvist spaltegulv i 2017 og dette forventes også i 2030. For søer forventes et fald i antallet der er opstaldet individuelt." (Basisfremskrivning 2019, Energistyrelsen).

⁷ Rapporten side 104).

Man kan glæde sig over, at det – i nødens stund med udsigt til ellers betydelige rettelser i rapporten – i stor hast blev muligt for partnerskabet at tredoble det samlede CO₂-optag fra skovrejsning og planning af ammetræer fra det korrigerede 0,529 til 1,677 mio. tons CO₂.

CO₂-optag fra skovrejsning er et meget vigtigt tiltag for på sigt at skaffe negative emissioner og nå en netto-nul udledning.

Men der foreligger ikke nærmere dokumentation for, hvilke hurtigtvoksende træer, skovrejsningen nu skal ske med, og som skulle kunne øge CO₂-optaget fra skovrejsning med 0,9 mio. tons på samme areal (56.000 ha) over 7 år i stedet for over 10 år. Eller for at CO₂-optaget fra ammetræer er næsten tredoblet. Det er heller ikke angivet, hvor stor en del af ammetræerne, der fældes inden 2030, og hvad træet i givet fald bruges til.

Den dokumentation forventer vi fremlægges i en korrigeret udgave af partnerskabsrapporten fra fødevarer- og landbrugssektoren⁸.

Partnerskabet overdriver landbrugets historiske reduktion - og især efter 2005

"Den grønne omstilling mod en klimaeffektiv fødevarer-, landbrugs-, og skovbrugssektor har været i gang i flere årtier. Fødevarer- og landbrugssektoren (inkl. LULUCF) har allerede i perioden 1990-2017 reduceret sin udledning med 25 pct. Denne udvikling skyldes bl.a. energieffektiviseringer, nye effektive staldsystemer, bedre gødningshåndtering, overdækning af gylletanke, nedfældning, øget skovrejsning, klimatjek, forskning, rådgivning m.v." (side 2)

Sådan lyder det i partnerskabets rapport, der angiver, at **"sektorens"** udslip i 1990 er 20,5 mio. tons CO₂ækv og 15,4 mio. tons i 2017. Da udslippet for **landbrug og lulucf** i 1990 kun var 20,0 mio. tons CO₂ækv, og 15,7 mio. tons CO₂ækv i 2017, må man antage, at partnerskabet indregner et ekstra udslip fra fødevarer- eller energisektoren, som ikke hører under landbrug og lulucf.

Udslip Mio. tons CO ₂ ækv	1990	2005	2017	Reduktion i 2017 i % ift. 1990	Reduktion i 2017 i % ift. 2005
Landbrug	13,1	11,3	11,2	14,5%	0,9%
Lulucf	6,88	5,35	4,5	34,6%	15,9%
Landbrug + lulucf	20,0	16,7	15,7	21,5%	6,0%
Landbrug + lulucf + ?	20,5		15,4	24,9%	

Men dette ekstra udslip i 1990 indregnet når partnerskabet frem til, at udslippet i 2017 er reduceret med 25% i forhold til 1990. Men med de retvisende tal for landbrug og landbrug + lulucf bliver reduktionerne i 2017 kun henholdsvis 14,5% og 21,5% i forhold til 1990.

Langt hovedparten af landbrugets reduktion i perioden 1990-2005 skyldes vandmiljøplanerne – og ikke målrettede tiltag fra landbruget.

I forhold til 2005 har landbruget i 2017 kun reduceret udslippet med 0,9% – og kun med 6% for landbrug + lulucf. Udviklingen siden 2005 viser, at landbruget klimamæssigt ikke har meget at prale af.

Igen ser vi altså, at partnerskabets rapport pynter sig med lånte fjer fra tiltag og reduktioner uden for sin egen sektor.

⁸ Det kan konstateres (3. november 2020), at man i partnerskabsrapporten efterfølgende har tilrettet tallene, så de nu svarer til "nyt tiltag 16" angivet i tabellen ovenfor, men uden at nævne, at man har lavet denne fejl og har foretaget denne fejl-retning og uden dokumentation for, hvordan man har opnået den – stort set – samme samlede reduktion for tiltag 16.

Finansiering og virkemidler

*"Danmarks klimabelastning skal skæres ned med 70 procent i 2030. Regeringen har sat et ambitiøst politisk mål. Klimapartnerskabet for Fødevarer- og Landbrugssektoren tager handsken op og vil kunne levere et markant bidrag: Vi kommer med 22 anbefalinger, der – **hvis politikerne skaber de rette rammevilkår** – vil kunne sænke sektorens klimabelastning med hele 62 procent."* (side 7 i "24 anbefalinger")

Bortset fra, at **landbrugssektorens** reduktion med partnerskabets forslag som nævnt ovenfor ikke er 62% i 2030 i forhold til 1990, men kun knapt 11% - og kun 34% med inkludering af lulef og skov - så er betingelsen *"hvis politikerne skaber de rette rammevilkår"* mildt sagt bemærkelsesværdig.

Partnerskabet omtaler overhovedet ikke – og har offentligt fraskrevet sig enhver form for - en **drivhusgas-afgift**, som Klimarådet, vismændene, en række økonomer og Greenpeace ellers anbefaler. Dette oplagte virkemiddel glimrer ved sit fravær i partnerskabets forståelse af rammevilkår, til trods for, at stort set alle – bortset fra Dansk Industri og Landbrug & Fødevarer – har peget på, at en sådan drivhusgas-afgift er nødvendig for at indfri 70%-målet. Klimarådet har foreslået en drivhusgas-afgift, som gradvist stiger til 1.500 kr/ton CO₂ækv i 2030.

Heller ikke en klimamærkning på fødevarer er partnerskabet tilhænger af: "Der indføres ikke klimamærkning på fødevarer. Klimamærkning – i så fald det ønskes indført – skal være en myndighedsopgave og skal gennemføres som en harmoniseret løsning på EU-niveau."

Tværtimod er partnerskabets rapport og forslag gennemsyret af, at det primært er staten og EU – og ikke sektoren selv – der skal finansiere deres tiltag.

Eksempelvis anfører partnerskabet for **tiltag 1 og 2**, at *"staten og eventuelle private fonde og andre interessenter sætter de nødvendige ressourcer af til at opkøbe og omlægge og/eller erstatte jordejere for omlægning af arealer med efterfølgende tinglyste restriktioner."*

Og skriver direkte, at staten skal betale i alt 8,56 mia. kroner for udtagning af de 108.000 ha lavbundslande. Det vil lede til en CO₂-reduktion på 3,05 mio. tons CO₂ - svarende til en statslig omkostning på godt 2.800 kr. per ton CO₂ reduceret.

I forbindelse med **tiltag 3** (reduktion af lattergas-udledningen fra brug af handels- og husdyrgødning) anbefaler partnerskabet, at *"det afdækkes, hvordan der **skabes økonomisk grundlag for at sætte ressourcer af til at etablere en tilskudsordning** til at dække meromkostningerne forbundet med at tilsætte nitrifikationshæmmere til gødningen."* (side 4 i rapporten)

For **tiltag 4** anbefales det, at *"der oprettes **de nødvendige tilskudsordninger under søjle 2 i EU's fælles landbrugspolitik** til at dække meromkostningen ved at installere system med automatisk udslusning af gylle og hyppig udmugning."*

For **tiltag 5**: *"Der oprettes **de nødvendige tilskudsordninger under landdistriktsprogrammet**, som ved etablering af nye staldanlæg gør det økonomisk attraktivt at vælge installation af gylleforsuring som miljøteknologi samt eventuelt andre klimareducerende teknologier."*

Tiltag 6: *"Det afdækkes, hvordan der **skabes økonomisk grundlag for at etablere en tilskudsordning til at dække meromkostningerne** forbundet med ændret fodring eller anvendelse af tilsætningsstoffer med metan-reducerende effekt."*

Tiltag 7: "Der bør være **en særlig tilskudsordning** til hurtig udbredelse af teknologien, fordi det har en multifunktionel værdi for klima, miljø, mindre import osv".

Tiltag 13: "Afgiftsmæssige barrierer for anvendelse af biogas til transport fjernes."

Tiltag 15: "Der oprettes **en tilskudsordning** til etablering af muslingeopdræt."

Tiltag 16: "Staten udvider skovrejsningsordningen, så der plantes 5.600 ha ny skov årligt med et mål om at rejse 450.000 ha ny skov inden 2100."

Tiltag 18: "Der sættes midler af til forskning og udvikling af teknologier og løsninger, som gør det muligt at omstille processer med fossile energiinput" og "Der sættes midler af til demonstration af projekter, der kan fremme den grønne omstilling af forarbejdningsprocesser."

Tiltag 21: "Der afsættes øremærkede midler til projekter, der forebygger og reducerer madspild."

Tiltag 23: "Der sikres tilstrækkelige forsknings- og investeringsmidler til virkemidlerne græsprotein, biokul (SkyClean), biofiltre og stoffet X (foder)."

Tiltag 24: "Landbrugets promilleafgiftsfonde, som i mange år har spillet en afgørende rolle for erhvervets udvikling mod et af verdens mest effektive og bæredygtige landbrug, tilføres yderligere bevillinger, der øremærkes til nye, innovative klimaløsninger."

Det er både provokerende og uacceptabelt, at den gennemgående tone i partnerskabets udspil er, at staten – fællesskabet – skal finansiere reduktionerne gennem tilskudsordninger og statsfinansieret forskning. Opgaven for partnerskabet var at anvise, hvordan erhvervet kan bidrage til reduktioner, som skal gøre os i stand til at nå 70%-målet. I stedet får vi i høj grad en ønskeliste fra erhvervet, som samfundet skal betale det meste af.

Det er milevidt fra forurenere betaler-princippet.

Lækage

"Når landbrugets lækage udregnes med indirekte effekter, og andre sektorer medregnes, så er det med stor usikkerhed. Faktisk varierer den indirekte lækage mellem 0,27 og 0,75. Det betyder, at når det danske landbrug reducerer 1 kg CO₂, så vil det på globalt plan kun være mellem 25-73 pct. af det reducerede kg CO₂. Det er en meget lille global effekt, når der sammenlignes med andre produkter. Den store usikkerhed skyldes særligt, at lækageniveauet afhænger af, om andre lande tilslutter sig og overholder Parisaftalen. Den vil nemlig få betydning for, hvorvidt andre lande også reducerer deres udledninger." (side 16 i "24 anbefalinger").

Partnerskabet erkender her – med reference til Vismandsrapporten om lækage⁹ – at landbrugets lækage-rate kun er 27%, hvis "alle lande udenfor EU forudsættes at have begrænsninger på de samlede udledninger med undtagelse af Kina, Rusland, Indien og USA."

Med andre ord, hvis verden – selv uden Kina, Rusland, Indien og USA – har begrænsninger på deres udledninger, som de skal som underskrivere af Paris-aftalen, så vil en given

---

⁹https://dors.dk/files/media/rapporter/2019/m19/Kapitel_2/m19_kap_ii_laekage_af_drivhusgasudledning_og_dansk_klimapolitik.pdf

reduktion i dansk landbrugs drivhusgasudslip til at opfylde 70%-målet samtidig føre til en global reduktion, der er op til 73% heraf.

Lækage-raten vil ifølge en følsomhedsanalyse i vismandsrapporten blive endnu mindre, hvis lulucf og øget lattergasudledning indregnes i deres model.

Greenpeace finder det derfor dybt kritisabelt, at partnerskabet helt undlader at diskutere en reduktion af den animalske produktion som et klimatiltag i deres rapport med henvisning til bl.a. lækage, men tværtimod opererer med samme eller en større animalsk produktion i 2030.

Partnerskabet henviser til Vismandsrapporten fra 2019, men undlader at omtale, at vismændene på trods af lækage anbefaler at reducere landbrugets udledninger, og er tilhængere af en drivhusgas-afgift også på landbruget:

*"Lækageraten er dog høj for landbruget. På trods af dette er det fortsat en samfundsøkonomisk fordel at reducere landbrugets udledning af drivhusgasser, da det giver afledte gevinster i form af mindre udledning af ammoniak og nitrat."*¹⁰

Men det anfægter ikke partnerskabet:

"Det vil ikke være i klimaets interesse at mindske fødevarereproduktionen i Danmark og overlade produktionen til lande, der er mindre effektive, end vi er. Det gavner nemlig ikke klimaet, hvis vore nationale tiltag medfører en øget produktion i lande eller øget import fra lande, der producerer mindre klimavenligt."

Partnerskabet erkender, at det er nødvendigt at udvikle og forbedre **en fødevarereproduktion med et stort klimaaftryk**, men uden at inddrage muligheden for at reducere den animalske produktion.

En omstilling, hvor der produceres mindre foder til dyr og flere planteafgrøder til mennesker, indgår ikke i partnerskabets planer:

"Omstillingen af fødevarereproduktionen – der efterlader et betydeligt klimaaftryk – er vanskelig, idet der produceres under biologiske og naturgivne forhold. Et markant større behov for fødevarer globalt vil således medføre et større pres på natur- og arealressourcerne, hvis vi ikke udvikler og forbedrer fødevarereproduktionen. Derfor er der brug for nye, innovative løsninger, hvis vi skal mætte alle munde og samtidig sikre, at vi tager vare på verdens klimaudfordringer, bevarer biodiversiteten og beskytter naturressourcerne og miljøet."

Partnerskabet har tilsyneladende ikke korrigeret for areal-fejlen vedrørende lavbundslande

Partnerskabets tiltag 2 med udtag af mere end 47.400 ha lavbundsland *"består i, at der hvert år udtages yderligere lavbundslande, således at det samlede yderligere udtagne areal beløber sig til 60.600 ha i 2030."* (side 33 i rapporten)

Når udtag af lavbundsland udover 47.400 ha angives at være 60.600 ha – altså et samlet udtag i alt på 108.000 ha, så tyder det på, at partnerskabet har lagt til grund, at det samlede areal med lavbundsland fejlagtigt kun er 108.000 ha – ikke de 171.000 ha som i efteråret 2019 blev udmeldt som det korrekte tal.[8]

---

¹⁰https://dors.dk/files/media/rapporter/2019/m19/Kapitel_2/m19_kap_ii_laekage_af_drivhusgasudledning_og_dansk_klimapolitik.pdf

Det er meget kritisabelt, hvis det betyder, at partnerskabet ikke har korrigeret for denne areal-fejl, som betyder, at udslippet fra lavbundslande – og dermed fra lulucf-sektoren – måtte opjusteres med ekstra 1,6 mio. tons CO₂ i alle årene fra og med 1990.

Lavbundslande burde aldrig have været opdyrket – drænet og i mange tilfælde pløjet – da det leder til store udslip af CO₂ fra dem på grund af fjernelse af beskyttende vanddækning og øget iltning.

Mange af dem dyrkes fortsat på grund af ejerens mulighed for at få hektar-støtte på trods af, at udbyttet i mange tilfælde er ringe.

Andre lavbundslande giver gode udbytter. "Lavbundslande i de sammenhængende arealer anvendes i stort omfang til dyrkning af højtaværdi-afgrøder som kartofler og gulerødder, hvor der vil være betydelige omkostninger forbundet med udtagning, hvilket i mindre grad er tilfældet med de mere spredt liggende arealer."¹¹

Omvendt forureneren betaler-princip

Landbrug & Fødevarer har i den aktuelle diskussion af udtag af lavbundslande udmeldt, at landmændene skal kompenseres med 150.000 kr/ha – og i forbindelse med finanslovsforhandlingerne anvendtes et kompensationsbeløb på 133.000 kr/ha.

Reelt betyder det, at landmænd, der med hektarstøtte har opdyrket kulstofrige lande med markante CO₂-udslip til følge, skal betales for at ophøre med det. Med andre ord et omvendt forureneren betaler-princip.

Med en kompensationspris på 133.000 kr/ha vil finanslovens pulje på 200 mio. kr. årligt frem til 2030 kun føre til udtag af 1500 ha om året – i alt 15.000 ha i 2030. Det er kun 15% af de 100.000 ha lavbundsland, som Landbrug & Fødevarer og Danmarks Naturfredningsforening har indgået aftale om at udtage.¹²

Og det er kun knapt 9% af den samlede mængde på 171.000 ha lavbundsland. Der er altså kun afsat penge til at udtage en lille andel af de lavbundslande, som udleder størstedelen af CO₂-udslippet fra landbrugsjorden.

Skal der betales for at udtage lavbundslande, så bør man som minimum differentiere kompensationen i forhold til det reelle udbytte, som dyrkning af lavbundslandene giver. Lav kompensation, hvis udbyttet har været lavt og vice versa.

Drivhusgas-reduktionen ved at udtage 15.000 ha lavbundsland i 2030 svarer til den reduktion, der opnås ved at nedbringe antallet af svin med knapt 1,5 mio – eller forhindre, at antallet af svin øges med 1,5 mio.

Alternativt kunne man argumentere for, at lavbundslande, som tages ud af produktion, fortsat kan modtage hektarstøtte.

I 2019 udgør den i snit 1.530 kr/ha i grundbetaling og 704 kr/ha (46% heraf) i grøn støtte – i alt 2234 kr/ha. Det ville med andre ord koste 59-67 gange mindre end en kompensation på de 133.000-150.000 kr/ha, som landbruget kræver.

---

¹¹ <http://web.agrsci.dk/djfpublikation/djfpdf/DCArapport130.pdf>, side 72

¹² <https://www.faellesloesninger.dk/media/35273/f%C3%A6lles-l%C3%B8sninger-enderlig.pdf>

Endelig har regeringen muligheden for at anvende erstatningsfri regulering for at udtage lavbundsjord.

EU-Kommissionen har i deres CAP-udspil lagt op til, at kulstofrige jorde ikke fortsat bør dyrkes ved at gøre det muligt for medlemslandene udover brug af eco-schemes at anvende "enhanced conditionality" med såkaldte GEAC-er. Relevante for udtag af lavbundslande er eksempelvis:

GAEC 2: „Appropriate protection of wetland and peatland by prohibiting drainage for alternative land uses of designated sensitive areas“.

GAEC 10: "Ban on converting or ploughing all permanent grassland in Natura 2000 sites".

Partnerskabet indregner ikke reduktionspotentialer fra økologi

"I partnerskabet tager man udgangspunkt i de eksisterende politiske målsætninger for økologi og om, at skovarealet skal udgøre 20-25 pct. af Danmarks areal inden udgangen af det 21. århundrede. Der er sat et mål om at fordoble det økologiske areal, eksporten af økologi og danskernes forbrug af økologi i 2030. Det betyder, at det økologiske areal mindst vil udgøre en femtedel af det danske landbrugsareal i 2030."

Der er i partnerskabsrapporten en god gennemgang af fordelene ved økologi, men desto mærkeligere er det, at man ikke angiver, hvad dette tiltag kan bidrage med klimamæssigt:

"Der er ikke lavet en opgørelse over klimaeffekten og dermed heller ikke de økonomiske effekter specifikt inden for økologien." (side 41)

Og partnerskabets tiltag 8 om økologi omtales slet ikke i "Bilag 3 Klimatiltag, Beskrivelser" (side 71-118)

Årsagen kan ikke være, at man ikke har kunnet finde tal for et reduktionspotentiale ved omstilling til økologi. I rapporten "Virkemidler til reduktion af klimagasser i landbruget"¹³ fra DCA, Århus Universitet kan man læse, at *"der er en gennemsnitlig udledning i Danmark ved konventionel drift på 4212 kg CO₂-ækv pr. ha mod 3572 kg CO₂-ækv pr. ha ved økologi, svarende til en reduktion på ca. 16%."* Altså en CO₂-ækv-reduktion ved at omlægge til økologi på 0,64 ton CO₂-ækv pr. hektar.

Man efterlades desværre med det indtryk, at det store flertal af partnerskabets medlemmer¹⁴ ikke har ønsket at kvantificere og informere om også de klimamæssige fordele ved omstilling til økologi.

Gode forslag om klimavenlig kost og vegetabiliske fødevarer

Partnerskabet har gjort sig positive og rosverdige tanker om madspild, kostråd og klimavenlig kost, men det er tiltag, der ikke bidrager til opfyldelse af 70%-målet, da de omhandler ændringer i vores mad- og kødforbrug – ikke mad- og kødproduktionen.

"Sektoren vil også vise vejen i forhold til forbrug, kost og reduktion af madspild. Sektoren har en målsætning om at bistå myndighederne og bistå forbrugerne i at reducere madspildet og

¹³ <https://dcapub.au.dk/djfpublikation/djfpdf/DCArapport130.pdf>, side 94. En rapport, som partnerskabsmedlemmet Jørgen E. Olesen er medforfatter på.

¹⁴ Økologisk Landsforening var i partnerskabet repræsenteret af Helle Borup Friberg.

hjælpe dem til at vælge ernærings- og klimarigtige, nemme, smagfulde, sanselige produkter og måltider.” (side 13)

Om klimavenlig kost lyder det:

“Hvis man spiser efter de eksisterende kostråd, så vil forbrugerne i høj grad spise klimavenligt. For at skabe bevidsthed og understøtte myndighedernes oplysningsindsats arrangerer sektoren bl.a. Food Festival med fokus på madglæde, viden om mad og madspild, madskoler og Mad Lejr rettet mod skolebørn samt Åben gård-arrangementer og Økodag, hvor mange tusinde danskere hvert år besøger gårdene og får indsigt i, hvordan deres mad bliver produceret.

En række virksomheder satser på produktudvikling af plantebaseret mad til mennesker i takt med markedsudviklingen.

Forskning viser yderligere, at forbrugere, der handler økologiske fødevarer, vælger en relativt højere andel vegetabiliske produkter og i højere grad følger kostrådene.

Danske detailvirksomheder og foodservices bør efter national lovgivning afrapportere offentligt, at deres indkøb har taget højde for klima og stille krav til deres leverandører om løbende udvikling og forbedring af deres produkter i mere bæredygtig retning.

Der bør sættes nationale mål om, at offentlige køkkener og kantiner skal leve op til kostrådene og gøre mængden af planter og vegetabiliske retter mere tilgængelige.” (side 54)

Bilag

Greenpeace versus Partnerskabet for Fødevarer- og Landbrugssektoren – Reduktioner i landbrugs og lulucf-sektorene

Se oversigten nedenfor (side 13).

Partnerskabets reduktioner i landbrug og lulucf opgjort med vores omklassificering, og omfatter deres tiltag 1-14 og 16. Kun reduktionerne på henholdsvis 0,227 mio. tons (tiltag 13 – biogas fra afgræsning og avancerede biobrændstoffer) er medtaget. De 0,5 mio. tons (tiltag 14 – mere VE til renergiproduktion i landbruget) kan indregnes i klimaregnskabet for landbrug, men gør det normalt ikke.

Omstillingselementers reduktioner i 2030 mio. tons CO2-ækv	Greenpeace reduktioner i landbrug	Greenpeace reduktioner i lulucf	Greenpeace¹⁵ landbrug + lulucf	Partner- skabet reduktioner i landbrug	Partner- skabet reduktioner i lulucf	Partner- skabet landbrug + lulucf
Forsuring af gylle	0,2		0,2	0,12		0,12
Ændret foder til malkekvæg	0,1		0,1	0,14		0,14
Biogas	0,23		0,23			
Biogas fra afgræsning og avancerede biobrændstoffer				0,227		0,227
Nitrifikationshæmmere/ N2O reduktion fra gødning	0,34		0,34	0,676		0,676
Udslusning af gylle og udmugning				0,173		0,173
Mere græs i sædskiftet				0,075		0,075
Avl og genetik				0,148		0,148
Klimatjek og handlingsplaner på bedrifter				(0,111) ¹⁶		(0,111)
Mere VE til energiproduktion i landbruget				(0,5) ¹⁷		(0,5)
Gradvis halvering af antal køer og svin til 2030	3,1		3,1			
Udtag af 1 00.000 ha lavbundsjord	- 0,39	3,1	2,71			
Udtag af 47.400 ha lavbundsjord					1,353	1,353
Udtag af mere lavbundsjord – yderligere 60.600 ha					1,699	1,699
Udtag af højbund til græs 50.000 ha i 2030	0,02	0,09	0,11			
Skovrejsning 210.000 ha i 2030	0,32	0,56	0,88			
Skovrejsning (56.000 ha over 7 år + ammetræer)					1,677	1,677
Landbrugsjord til natur 100.000 ha i 2030	0,04	0,18	0,26			
Øget økologi 0,53 mio. ha mere i 2030	0,35		0,35	Ikke beregnet		
I alt	4,31	3,93	8,24	1,56	4,73	6,29

Greenpeace-kontakter:

Tarjei Haaland, klima- og energirådgiver: 2810 9053 tarjei.haaland@greenpeace.org
Kristian Sloth, landbrugspolitisk rådgiver: 2340 6595 kristian.sloth@greenpeace.org

¹⁵ <https://www.greenpeace.org/denmark/div/greenpeace-indspil-hvordan-indfris-70-procentsmaalet-i-2030/>

¹⁶ Men indregnes ikke af partnerskabet!

¹⁷ Kun 0,5 ud af 3,594 mio. tons CO2 kan tilskrives landbruget, men energiforbruget i landbruget indregnes normalt ikke i klimaregnskabet for landbrug.